

Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 1 april 1943 kl. 3 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i statens järnvägars taxebestämmelser.

I en inom riksdagens andra kammare väckt, till dess tredje tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 47, har herr *Janson*. i Fändesta hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om vissa ändringar i statens järnvägars taxebestämmelser, avseende *dels* en utsträckning till minst en månad av giltighetstiden för tur- och returbiljetter med nedsatt pris, *dels ock* införande av föreskrift att ett visst större antal biljetter avseende samma vägsträckning må, utan begränsningar i stationsrelationerna, säljas mot nedsatt pris, samt att Kungl. Maj:t i princip ville förklara sig beredd att så snart förhållandena det medgiva slopa bestämmelserna om att tur- och returbiljetter icke få säljas för resor överstigande 496 km.

Beträffande motionen får utskottet hänvisa till den inom första kammaren väckta, med här förevarande motion likalydande motionen I: 39.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden från järnvägsstyrelsen och statens trafikkommission, varjämte utskottet berett Stockholms handelskammare och svenska turistföreningen tillfälle inkomma med yttranden. Utskottet har dessutom tagit del av till första kammarens andra tillfälliga utskott inkommen utredning i ämnet från statskontoret och svenska resebyråföreningen. *Utredning.*

Järnvägsstyrelsen anför följande:

Vad angår frågorna om utsträckning av tur- och returbiljetternas giltighetstid samt deras tillhandahållande även på avstånd över 496 km. får styrelsen hänvisa till sitt yttrande av den 10 februari 1940 till chefen för socialdepartementet rörande fritidsutredningens »P. M. angående vissa reselättnader på de svenska järnvägarna». Av detta yttrande framgår, att styrelsen i princip redan tagit ställning till nämnda frågor och därvid förordat en månads giltighetstid samt beträffande tillhandahållande på längre avstånd uttalat, att 25 procents rabatt kunde göras generell på alla avstånd upp till 600—700 km. Huruvida samma låga tur- och returpris lämpligen kunde hållas även på de allra längsta avstånden, ansåge styrelsen vara tveksamt med hänsyn till den allmänna taxans byggnad med dess starkt fallande priser på de längsta avstånden. Det vore möjligt, att rabatten här borde göras något lägre.

I förenämnda yttrande har vidare framhållits, att det vore styrelsens avsikt att senare ingiva förslag i ärendet till Kungl. Maj:t. I ämbetsskrivelse den 2 april 1940 har chefen för kommunikationsdepartementet meddelat, att ärendet

icke föranlett annan åtgärd, än att handlingarna överlämnats till järnvägsstyrelsen för att tagas i övervägande vid avgivande av de förslag i ämnet, vartill järnvägsstyrelsen kan finna skäl.

En utökning av giltighetstiden för tur- och returbiljetter från 10 dagar till en månad innebär en påtaglig biljettprisnedsättning för sådana trafikanter, som kunna göra en fram- och återresa inom loppet av en månad men icke inom 10 dagar. Självfallet komme en dylik sänkning av biljettkostnaden att medföra ökad resefrekvens. En ännu större trafikökning vore att förvänta, därest tur- och returbiljetter skulle tillhandahållas även på avstånd över 496 km. Såsom bekant äro järnvägens resurser för närvarande icke tillräckliga att tillfredsställa avveckla den av kända orsaker onormalt stora trafik, som nu rådande extraordinära förhållanden föranlett, långt mindre någon ytterligare ökning av denna. Att för närvarande vidtaga någon taxeändring i avsedd riktning måste därför anses synnerligen olämpligt.

Motionären har vidare hemställt, att ett visst antal biljetter, avseende samma vägsträckning, måtte utan begränsning i stationsrelationerna säljas mot nedsatt pris. Därmed torde motionären åsyfta de tur- och returbiljetter i häften, som för närvarande tillhandahållas för resor mellan vissa av trafikinspektörerna bestämda stationer. Ifrågavarande häftesbiljetter innehålla 11 kuponger, som vardera berättiga till en tur- och returresa. Priset för ett häfte motsvarar det sammanlagda priset för 10 vanliga tur- och returbiljetter.

Häftesbiljetterna ha tillkommit för att tillmötesgå trafikanternas önskemål om en biljetform, som gör det möjligt att vid ofta återkommande resor från landsstationer till närmaste stad eller annan huvudort undgå att för varje särskild resa köpa biljett. Enligt gällande bestämmelser ha trafikinspektörerna befogenhet att inrätta dessa häftesbiljetter i vilka stationsförbindelser som helst av ovan angivet slag, där försäljningen kan beräknas uppgå till i medeltal minst två häften per månad. Enligt styrelsens mening är därigenom behovet av häftesbiljetter redan nu tillgodosett, så långt detta kan anses rimligt och med statens järnvägars intressen förenligt.

Järnvägsstyrelsen får med åberopande av det anförda för sin del bestämt avstyrka,

att tur- och returbiljetternas giltighetstid och tillhandahållande på längre avstånd under nu rådande förhållanden ändras samt

att tur- och returbiljetter i häften inrättas i större omfattning än nu gällande bestämmelser medgiva.

Statens trafikkommission anför:

»Med hänsyn till de svårigheter, som beredas landets transportväsen genom den i följd av det pågående kriget oavslått skärpta bristen på olika driftsförnödenheter för trafikväsendet, ävensom till de ökade krav, som kriget ställer i fråga om landets olika trafikmedel, får trafikkommissionen ur de synpunkter, kommissionen har att företräda, framhålla angelägenheten av att åtgärder, ägnade att öka resefrekvensen, icke vidtagas. På grund härav får trafikkommissionen — som med hänsyn till sin verksamhet saknar anledning att ingå på lämpligheten att genomföra ifrågavarande åtgärder under fredsförhållanden — avstyrka, att samma åtgärder vidtagas under de förhållanden som nu råda.»

Statskontoret — som yttrar sig över motionen endast i vad den avser frågorna om utsträckning av tur- och returbiljetternas giltighetstid samt om tillhanda-

hållande av dylika biljetter även för resor på avstånd över 496 km — uttalar som sin uppfattning att det icke kan komma i fråga att genomföra dessa reformer under nuvarande förhållanden men förordar att förevarande spörsmål upptagas till förnyad behandling så snart förhållandena på trafikområdet blivit normala.

Svenska turistföreningen uttalar sin principiella anslutning till de av motionären föreslagna reformerna, avseende utsträckning av tur- och returbiljetternas giltighetstid samt dylika biljetters tillhandahållande även för resor på större avstånd.

Svenska resebyråföreningen erinrar om att ifrågavarande spörsmål varit föremål för behandling av fritidsutredningen men gör för egen del icke något uttalande i ämnet.

Stockholms handelskammare anför:

»Liknande reselättnader, som de av motionärerna föreslagna, hava tidigare av fritidsutredningen förordats. Handelskammaren anser att minskning av kostnaderna för vissa slag av resor å de svenska järnvägarna kan under *normala* förhållanden tänkas önskvärd och detta ej endast för semesterresande, såsom av fritidsutredningen föreslagits, utan i viss omfattning även för affärslivets utövare. Därvid böra dock — på sätt fritidsutredningen ävenledes uttalat — ändringar i biljettbestämmelserna så avvägas, att den sammanlagda nettoinkomsten för järnvägarna kan beräknas bliva åtminstone oförändrad. Lättnaderna böra sålunda hållas inom sådana gränser, att den minskade inkomsten per resande och den av trafikens ökning föranledda stegringen i trafikföretagens omkostnader balanseras av intäkterna från den ökade persontrafiken. Utan en dylik avvägning skulle rabatteringen för personbiljetterna komma att ske på godstrafikens bekostnad.

Tidpunkten för en reform i av motionärerna antydd riktning måste dock anses mindre lyckligt vald. Under nu rådande förhållanden äro järnvägarna mycket hårt belastade med för försvaret och folkförsörjningen nödvändiga person- och godstransporter. Sänkta biljettpriser skulle medföra en ytterligare ökad trafikfrekvens, som icke utan allvarliga olägenheter torde kunna bäras. Stockholms handelskammare kan därför icke förorda de föreslagna ändringarna så länge de av världskriget föranledda förhållandena bestå. Det synes till och med kunna med fog ifrågasättas, huruvida icke i nuvarande läge — med hänsyn till såväl järnvägarnas starka belastning som de allmänna sparsamhetssträvandena för motverkande av inflation — allmänheten borde erhålla en uppmaning att icke företaga annat än nödvändiga järnvägsresor i stället för att genom reselättnader stimuleras till ökade resor.»

För egen del får utskottet anföra följande.

Vad först angår frågorna om utsträckning av tur- och returbiljetternas giltighetstid samt om tillhandahållande av dylika biljetter även för resor på avstånd över 496 km finner utskottet ur de synpunkter, som motionären fram-

Utskottet.

hållit, i och för sig önskvärt, om motionärens härutinnan väckta förslag kunde förverkligas. Då de ifrågasatta ändringarna i taxebestämmelserna torde vara ägnade att öka resandefrekvensen, anser sig emellertid utskottet i likhet med järnvägsstyrelsen, trafikkommissionen och statskontoret icke böra förorda deras genomförande i nuvarande för transportväsendet ansträngda läge. Att märka är att även motionären ställt sig tveksam i fråga om lämpligheten att i nuvarande situation utvidga tillämpningsområdet för tur- och returbiljetter till att omfatta även resor på större avstånd än 496 km. På grund härav och då järnvägsstyrelsen redan har sin uppmärksamhet riktad på föreliggande spörsmål och förklarat sig ämna upptaga desamma till förnyad behandling sedan mera normala förhållanden inträtt, anser utskottet anledning saknas för riksdagen att nu göra någon framställning till Kungl. Maj:t i ämnet.

Vidkommande härefter frågan om tillhandahållande till nedsatt pris av häften med visst antal biljetter avseende samma vägsträcka, framgår av vad järnvägsstyrelsen i ärendet anført, att motionens syfte i nu förevarande hänseende redan torde vara i önskvärd utsträckning tillgodosett. Utskottet anser därför att motionen ej heller i denna del påkallar någon åtgärd från riksdagens sida.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon andra kammarens åtgärd.

Stockholm den 1 april 1943.

På utskottets vägnar:

MARTIN LJUNGBERG.

Närvarande: herrar *Ljungberg*, *Hedqvist*, *Jonsson* i Alsen, *Nilsson* i Spånstad, fru *Skoglund-Lindblom*, herrar *Skagerlund*, *Andersson* i Gisselås, fruarna *Linderöth-Andersson* och *Svedberg* och herr *Persson* i Växjö.
